

Sekretariat Prezydium KK

Od: Kalaciński Bartłomiej <Bartlomiej.Kalacinski@mrpips.gov.pl>
Wysłano: środa, 4 marca 2026 13:40
Do: biuro@fzz.org.pl; opzz@opzz.org.pl; legislacja@solidarnosc.org.pl
Temat: projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (UDER104)
Załączniki: 1. Projekt ustawy KPC.27.02.2026..docx.xades; 1. Projekt ustawy KPC.27.02.2026.docx; 2. uzasadnienie do zmiany KPC 27.02.2026.DOCX; 2. uzasadnienie do zmiany KPC 27.02.2026.DOCX(3).xades; 3. OSR - wyroki kasatoryjne 27.02.2026.DOC; 3. OSR - wyroki kasatoryjne 27.02.2026.DOC.xades; opinia związków zawodowych - ustawa KPC(1).docx; opinia związków zawodowych - ustawa KPC.docx.xades

Dzień dobry,

w załączeniu przekazuję korespondencję w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (UDER104).

Bartłomiej Kalaciński
główny specjalista
Wydział ds. Zarządzania Strategicznego
Departament Ubezpieczeń Społecznych

<https://www.gov.pl/web/rodzina>

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Chcesz się dowiedzieć, jak załatwić swoją urzędową sprawę – kliknij na www.obywatel.gov.pl lub zadzwoń pod nr 222 500 108.

Pomyśl o środowisku. Nie drukuj tej wiadomości, jeśli nie musisz.

Think of the environment. Please do not print this e-mail unless you really have to.

RODO – Informacja dotycząca przetwarzania danych osobowych znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa: <https://www.gov.pl/web/rodzina/Informacja-o-przetwarzaniu-danych-osobowych-1>

Dokument ten może zawierać informacje poufne, które mogą być również objęte tajemnicą służbową. Jest on przeznaczony do wyłącznego użytku adresata. Jeśli nie są Państwo jego adresatami, to wszelkie rozpowszechnianie, dystrybucja, reprodukcja, kopiowanie, publikacja lub wykorzystanie tego dokumentu lub informacji jest zabronione.

Jeśli otrzymali Państwo tę wiadomość przez pomyłkę, prosimy o bezzwłoczne skontaktowanie się z nami oraz usunięcie wiadomości z Państwa komputera.

This e-mail may contain confidential and/or privileged information. If you are not the intended recipient (or have received this e-mail by mistake) please notify the sender immediately and destroy this e-mail.

Any unauthorized copying, disclosure or distribution of the material in this e-mail is strictly forbidden.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/
DUS-I.0210.12.2025.KO

Według rozdzielnika

Szanowni Państwo,

na podstawie art. 19 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 440, z późn. zm.) przesyłam *projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (UDER104) wraz z uzasadnieniem oraz oceną skutków regulacji (OSR)*.

Zwracam się z prośbą o wyrażenie opinii **w terminie 30 dni** od otrzymania niniejszego projektu.

Z wyrazami szacunku

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

Załączniki:

1. projekt ustawy
2. uzasadnienie
3. ocena skutków regulacji (OSR)

Otrzymują:

1. Pani Dorota Gardias Przewodnicząca Forum Związków Zawodowych
2. Pan Piotr Duda Przewodniczący Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”

3. Pan Piotr Ostrowski Przewodniczący Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych

U S T A W A

z dnia r.

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 477¹⁴

a) § 2¹ otrzymuje brzmienie:

„§ 2¹. Sąd może uchylić decyzję organu rentowego, inną niż przyznającą prawo do świadczenia, i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania temu organowi w razie stwierdzenia, że:

- 1) została ona wydana z istotnym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, skutkiem którego konieczny do rozstrzygnięcia odwołania zakres sprawy wymaga uprzedniego przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w całości lub w znacznej części;
- 2) uzupełnienie postępowania dowodowego, ze względu na charakter lub liczbę dowodów niezbędnych do przeprowadzenia, będzie możliwe szybciej przed organem rentowym.

Przekazując sprawę, sąd wskazuje okoliczności, jakie należy wziąć pod uwagę przy ponownym rozpoznaniu sprawy.”,

b) po § 2¹ dodaje się § 2²–§ 2³ w brzmieniu:

§ 2². Jeżeli zaskarżona decyzja nie rozstrzyga co do istoty sprawy w całości lub w części, a jednocześnie kończy postępowanie w sprawie, sąd może uchylić tę decyzję i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

§ 2³. Jeżeli w sprawie zachodzą przesłanki do umorzenia postępowania przed organem rentowym, sąd może uchylić decyzję i umorzyć postępowanie przed organem rentowym oraz postępowanie w sprawie.”.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 1841, z 2025 r. poz. 620, 1172, 1302, 1518 i 1661 oraz z 2026 r. poz. 26.

Art. 2. Przepisy art. 477¹⁴ § 2¹–§ 2³ ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się do spraw, w których odwołanie wniesiono począwszy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2026 r.

Za zgodność pod względem prawnym, legislacyjnym i redakcyjnym

Małgorzata Wójcik

Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego
w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

UZASADNIENIE

I. Cel i potrzeba wprowadzenia nowych przepisów

Ratio legis rozwiązań zawartych w przedkładanym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, zwanej dalej „k.p.c.”, jest:

- 1) przyspieszenie końcowego załatwienia sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, zainicjowanej przed organem rentowym (ZUS, KRUS, ZER MSWIA, Wojskowym Biurem Emerytalnym, Biurem Emerytalnym Służby Więziennej) i następnie kontynuowanej przed sądem w związku z wniesionym odwołaniem od decyzji organu rentowego;
- 2) zmotywowanie organu rentowego do przestrzegania przepisów regulujących postępowanie przed tym organem, a w rezultacie – wzmocnienie gwarancji procesowych dla stron tych postępowań (ubezpieczonych, świadczeniobiorców, płatników składek, osób trzecich, spadkobierców);
- 3) dostosowanie rozstrzygnięć możliwych do wydania przez sąd w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych do aktualnego katalogu decyzji organu rentowego, które mogą być zaskarżane w tym postępowaniu.

Przedmiotowe cele ustawodawca zamierza osiągnąć za pośrednictwem rozszerzenia katalogu sytuacji, w których sąd odwoławczy rozpoznający w pierwszej instancji odwołanie od decyzji organu rentowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych będzie uprawniony do wydania wyroku uchylającego zaskarżoną decyzję i przekazania sprawy do ponownego rozpatrzenia (orzeczenie kasatoryjne).

W efekcie proponowanych zmian sąd odwoławczy uzyska możliwość wydawania wyroków uchylających w stosunku do szerszego – niż ma to miejsce obecnie – zakresu rodzajowego decyzji organu rentowego, mogących być przedmiotem postępowania odwoławczego. Jednakże co istotne, zgodnie z założeniem projektodawcy rodzaj decyzji objętych dyspozycją danego przepisu będzie różnicowany przy uwzględnieniu przesłanek, które będą stanowiły podstawę do ewentualnego uchylecia zaskarżonej decyzji. I tak, unormowanie zawarte w nowelizowanym art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. będzie mogło znaleźć zastosowanie w odniesieniu do wszystkich rodzajowo decyzji organu rentowego za wyjątkiem decyzji przyznających świadczenie, a dyspozycja nowego art. 477¹⁴ § 2² k.p.c. obejmie swoim zakresem

rozstrzygnięcia organu rentowego wyłącznie o charakterze procesowym¹, natomiast wykorzystanie regulacji zawartej w projektowanym art. 477¹⁴ § 2³ k.p.c. będzie możliwe w odniesieniu do każdego rodzaju decyzji organu rentowego niezależnie od jej zakresu merytorycznego. Tym samym zapewniona zostanie sądowi odwoławczemu prawna możliwość adekwatnego do sytuacji reagowania na różnego rodzaju nieprawidłowości i uchybienia związane z decyzją organu rentowego lub poprzedzającym jej wydanie postępowaniem administracyjnym. Zgodnie z projektowaną regulacją, wydawanie orzeczeń kasatoryjnych będzie miało fakultatywny charakter, co pozwoli sądowi pierwszej instancji na zachowanie swobody w zakresie oceny zasadności wykorzystania tej instytucji w konkretnej sprawie.

W obecnym stanie prawnym, sąd pierwszej instancji – co do zasady – nie może orzekać kasatoryjnie. Wyjątek od tej reguły statuuje art. 477¹⁴ § 2¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, z późn. zm.), zwanej dalej k.p.c., dodany w drodze nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469). Przedmiotowy przepis umożliwia wydanie wyroku uchylającego decyzję organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia, przy czym uprawnienie do zastosowania tej instytucji ograniczone jest zarówno od strony przedmiotowej, jak i podmiotowej. W aktualnym brzmieniu przepis ten ma bowiem zastosowanie jedynie do wybranych rodzajowo decyzji (nakładających zobowiązanie, ustalających wymiar tego zobowiązania lub obniżających świadczenie), natomiast od strony podmiotowej – przysługuje wyłącznie w odniesieniu do ubezpieczonego, będącego adresatem rozstrzygnięcia. Dodatkowo, warunkiem jego zastosowania są jedynie kwalifikowane wady decyzji, stanowiące rażące naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, czyli takie, które są „widoczne gołym okiem”.

Ze względu na szczególny charakter unormowania wynikającego z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. przyjmuje się, że podstawą wydania orzeczenia kasatoryjnego jest dostrzeżenie przez sąd tylko takich kardynalnych wad o charakterze formalnoprocesowym, które w gruncie rzeczy dyskwalifikują ocenianą w postępowaniu sądowym decyzję jako rozstrzygnięcie o charakterze władczym. Możliwość zastosowania tej instytucji z uwagi na jej aktualną konstrukcję ograniczona jest zatem do skrajnych przypadków, w których zaskarżona odwołaniem decyzja w zasadzie stwarza tylko pozór rozstrzygnięcia kończącego postępowanie przed organem rentowym, podczas gdy w rzeczywistości nie zaistniały jeszcze warunki do tego, aby sprawa

¹ Decyzje nie rozstrzygające co do istoty sprawy w całości lub w części, a jednocześnie kończące postępowanie w sprawie, np. umarzające postępowanie, odmawiające wszczęcia postępowania w sprawie.

prowadzona przed organem rentowym została zakończona w sposób stanowczy i definitywny (por. komentarz do art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. red. nac. Ryłski/red. cz. III Olaś 2024, wyd. 3/Dominik Wajda).

Jeżeli wadami, o których mowa powyżej, dotknięte są inne rodzajowo decyzje niż wymienione w dotychczasowym art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., mogą one zostać wyeliminowane z obrotu prawnego dopiero na etapie postępowania drugoinstancyjnego w trybie art. 477^{14a} k.p.c. bądź w toku postępowania przed Sądem Najwyższym.

Oznacza to, że obowiązujące przepisy procedury cywilnej nie zapewniają w chwili obecnej uniwersalnej możliwości osiągnięcia pożądanego efektu już na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, gdyż nie można tego skutku osiągnąć w wyniku zmiany zaskarżonej decyzji albo oddalenia odwołania, tj. tych rozstrzygnięć, do wydania których uprawniony jest aktualnie sąd pierwszej instancji. W tego rodzaju przypadkach, istnienie podstaw do wyeliminowania decyzji z obrotu prawnego przy jednoczesnym braku takiej możliwości na etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji rodzi uzasadnione wątpliwości co do zasadności prowadzenia przez ten sąd jakiegokolwiek postępowania dowodowego. Za pośrednictwem projektowanej nowelizacji ustawodawca zmierza zatem do wyposażenia sądu pierwszej instancji w kompetencje, które umożliwią temu sądowi usprawnienie przebiegu postępowania rozpoznawczego, a tym samym do skrócenia okresu oczekiwania przez stronę na końcowe załatwienie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Za koniecznością podjęcia interwencji ustawodawczej przemawia fakt, że – na tle spraw, w których różne rodzajowo decyzje dotknięte są wadami, innymi niż te, które mieszczą się w dyspozycji art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. i kwalifikowane są jako rażące naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym – w odbiorze społecznym zarysowuje się przeświadczenie, zgodnie z którym w zbyt dużej liczbie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych ciężar prowadzenia postępowania dowodowego został przesunięty na etap sądowego postępowania odwoławczego. Znalazło to swój wyraz w propozycjach deregulacyjnych (nr MS 47-448), u podłoża których występują uchybienia organu rentowego w obszarze prawidłowości prowadzenia postępowania dowodowego (np. nieodebranie przez organ rentowy oświadczenia od wszystkich świadków występujących w sprawie). Z uwagi na specyfikę tych uchybień, proponowane w projekcie rozwiązania zmierzają do zmotywowania organu rentowego do przestrzegania przepisów regulujących postępowanie przed tym organem, a w rezultacie do zapewnienia stronom respektowania w toku tego postępowania ich praw procesowych.

Inicjatywa ustawodawcy jest uzasadniona również z uwagi na aktualny katalog orzeczeń kończących postępowanie w sprawie, do wydania których – co do zasady – uprawniony jest sąd pierwszej instancji, a obejmujący wyrok oddalający odwołanie albo zmieniający zaskarżoną decyzję. Przedmiotowe rodzaje wyroków, które są dedykowane rozstrzygnięciu sprawy od strony merytorycznej i obligują sąd do stosowania przy ocenie prawidłowości zaskarżonej decyzji przepisów prawa materialnego, ograniczają bowiem możliwość właściwego i adekwatnego do potrzeb reagowania przez sąd na wadliwość rozstrzygnięć organu rentowego o naturze procesowej. Może to dotyczyć tych sytuacji, w których:

- 1) przedmiotem postępowania odwoławczego jest decyzja o charakterze formalnoprawnym (np. w przedmiocie umorzenia postępowania, odmowy wszczęcia postępowania),
- 2) w toku postępowania odwoławczego sąd stwierdzi, że postępowanie przed organem rentowym było bezprzedmiotowe i istnieją podstawy do jego umorzenia.

Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest fakt, że w przypadkach wskazanych w pkt. 1 sąd, pomimo obiektywnego istnienia podstaw do uwzględnienia odwołania bądź też umorzenia postępowania przed organem rentowym, pozbawiony jest możliwości efektywnej kontroli takich rozstrzygnięć i wydania adekwatnego do stanu sprawy rozstrzygnięcia, np. wszczynającego postępowanie lub zobowiązującego do jego wszczęcia, umarzającego postępowanie przed organem rentowym, odmawiającego wszczęcia postępowania. W praktyce sądy posiłkują się pośrednimi rozwiązaniami, redagując treść orzeczeń w zróżnicowany sposób, który nie zawsze znajduje bezpośrednie umocowanie w przepisach prawa. I tak, w sytuacji zakwestionowania prawidłowości rozstrzygnięć formalnych organu rentowego, których przedmiotem:

- a) było umorzenie postępowania przez organ rentowy na podstawie art. 105 k.p.a. – sądy powszechne przykładowo wydawały orzeczenia, których podstawę stanowił:
 - art. 477¹⁴ § 3 k.p.c. (zobowiązanie do wydania decyzji przez organ rentowy²),
 - art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. (uchylenie decyzji w związku z rażącym naruszeniem przepisów, które sąd wywiódł z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. mając na uwadze treść art. 477^{14a} k.p.c. *per analogiam*)³,
- b) była odmowa wszczęcia postępowania w sprawie na podstawie art. 61a k.p.a. – sądy powszechne wydawały wyroki zmieniające zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2

² Wyrok Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 6 maja 2015 r., sygn. akt IV U 154/15 (Legalis nr 2121406).

³ Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 lutego 2021 r., sygn. akt VIII U 217/20 (Legalis nr 2564191).

k.p.c., redagując je w ten sposób, że zobowiązywały organ rentowy do wszczęcia postępowania w danej sprawie⁴.

W odniesieniu do przypadków ujętych w pkt. 2, konsekwencje braku w obowiązujących przepisach instrumentów reagowania na bezprzedmiotowość postępowania przed organem rentowym wyrażają się w pozbawieniu sądu możliwości szybkiego końcowego załatwienia sprawy, stosownie do rodzaju wady, która obciąża postępowanie przez organem rentowym i – w konsekwencji – jego decyzję, będącą przedmiotem postępowania odwoławczego.

Projektowana zmiana wychodzi naprzeciw potrzebom w tym obszarze, dostosowując rodzaje rozstrzygnięć możliwych do wydania przez sąd w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych do aktualnego katalogu decyzji organu rentowego, które mogą być zaskarżane w tym postępowaniu.

Oprócz dążenia do zmotywowania organu rentowego do przestrzegania przepisów regulujących postępowanie przed tym organem, a w rezultacie – wzmocnienie gwarancji procesowych jednostki, celem projektowanej zmiany jest przyspieszenie rozpoznania spraw odwoławczych z zakresu ubezpieczeń społecznych. Nie może bowiem budzić wątpliwości, że uzyskanie prawomocnego rozstrzygnięcia w tych sprawach niejednokrotnie determinuje możliwość otrzymania przez odwołującego niezbędnych środków do życia.

Za potrzebą usprawnień w tym zakresie przemawiają analizy przedstawione przez Najwyższą Izbę Kontroli (NIK) w informacji o wynikach kontroli pn. „Zapewnienie Sprawnego Funkcjonowania Wymiaru Sprawiedliwości” (PKB.430.2.2024, Nr ewid. 89/2024/P/23/030/PKB) z lipca 2024 r., z których wynika, że na przestrzeni lat 2018-2023 nastąpiło istotne pogorszenie się wskaźnika odnoszącego się do średniego czasu trwania postępowania w I instancji (wyrażonego w miesiącach) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (tj. z 8,8 do 12,8 na poziomie sądów okręgowych oraz z 10,7 do 13,00 na poziomie sądów rejonowych). Jednocześnie z obserwacji NIK wynika, że w badanym okresie postępowania z tego obszaru trwały przeciętnie dwukrotnie dłużej, niż średni czas trwania postępowań w I instancji ogółem. O ile zdiagnozowane przez NIK przyczyny takiego stanu rzeczy w głównej mierze dotyczyły zagadnień organizacyjnych i kadrowych w obszarze sądownictwa, o tyle w kontekście równoległe stwierdzonego przez NIK bezsprzecznego wzrostu liczby rozpoznawanych spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, zasadniczego

⁴ Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 13 marca 2025 r., sygn. akt VIII U 1905/24 (Legalis nr 3243294) oraz wyrok z 9 maja 2024 r. 2024 r., sygn. akt VIII U 1273/23 (Legalis nr 3156163).

znaczenia nabiera efektywność i dynamika prowadzonego postępowania sądowego. Determinowane są one m. in. rzetelnością przeprowadzonego postępowania administracyjnego, na etapie którego obowiązkiem organu rentowego jest ustalenie stanu faktycznego sprawy i wyczerpujące zebranie materiału dowodowego. Z jednej strony stanowią one bowiem podstawę zaskarżonej decyzji, z drugiej zaś na etapie postępowania sądowego umożliwiają skrócenie prowadzonego przez sąd postępowania dowodowego wymaganego do rozstrzygnięcia zasadności odwołania do niezbędnego minimum.

Zgodnie z aktualnym stanem prawnym wszelkie uchybienia natury proceduralnej popełnione przez organ rentowy w obszarze gromadzenia dowodów, inne niż określone w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., mogą być sanowane w toku postępowania sądowego jedynie w trybie samodzielnego przeprowadzenia przez sąd „uzupełniającego” postępowania dowodowego lub w drodze wydanego w trybie art. 467 § 4 k.p.c. zarządzenia zwrotu akt sprawy do organu rentowego w celu uzupełnienia materiału dowodowego. Wykorzystywane w tym celu rozwiązania – z racji ich charakteru – nie tylko powodują wydłużenie postępowania sądowego, ale są nieefektywne, a tym samym niewystarczające. Za taką oceną przemawia fakt, że zastosowanie przedmiotowych rozwiązań ma charakter jedynie posiłkowy, a ze względu na formę jaką przybierają, nie stanowią one wystarczającego bodźca dla organu rentowego do podejmowania działań zwiększających jakość prowadzonego postępowania czy wydawanych rozstrzygnięć. Uwzględnić przy tym należy, że możliwość wykorzystania instytucji zarządzenia, o którym mowa w art. 467 § 4 k.p.c., ograniczona jest do początkowego etapu postępowania, tj. wstępnego badania sprawy przez przewodniczącego.

W ocenie projektodawcy opisane powyżej rezultaty proponowanych zmian nie podważają istoty obowiązującego w odniesieniu do rozpoznawania spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych reformatoryjnego modelu sprawowanej przez sądy kontroli nad orzeczeniami organów rentowych. Nadal głównym jej celem pozostaje bowiem merytoryczne rozpoznanie sprawy, a wprowadzane zmianą modyfikacje mają na celu jedynie dostosowanie tego modelu do jego pierwotnego celu, którym jest przyspieszenie rozpoznania sprawy. Co istotne, projektowane rozwiązanie, wyrażające się w zwiększeniu swobody sądów w odniesieniu do wydawania rozstrzygnięć kasatoryjnych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, wpisuje się w funkcjonujący na gruncie procedury cywilnej podstawowy model sprawowania sądowej kontroli decyzji przez sądy powszechne. Rozstrzygnięcia kasatoryjne są bowiem jedną ze standardowych form zakończenia postępowania w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz w tzw. sprawach regulacyjnych (por. art. 479^{31a} § 3 k.p.c. w sprawach z

zakresu ochrony konkurencji i konsumentów, art. 479⁵³ § 2 k.p.c. w sprawach z zakresu regulacji energetyki, art. 479⁶⁴ § 2 k.p.c. w sprawach z zakresu regulacji komunikacji elektronicznej i poczty, art. 479⁷⁵ § 2 k.p.c. w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego, art. 479⁸⁶ § 2 k.p.c. w sprawach z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego).

Przekonanie projektodawcy o słuszności przyjętego kierunku zmian uzasadniają również obserwowane na przestrzeni lat zmiany w obrębie struktury składanych odwołań od decyzji organów rentowych pod względem ich liczby i rodzaju. O ile przyjęty w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych reformatoryjny model kontroli sądowej pierwotnie znajdował uzasadnienie w przeważającym odsetku spraw odwoławczych z zakresu świadczeń długoterminowych, determinujących możliwość zapewnienia ubezpieczonym niezbędnych środków do życia, o tyle zauważalny wzrost liczby spraw odwoławczych związanych z obowiązkiem podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz opłacaniem składek uzasadnia potrzebę ewaluacji i dostosowywania rozwiązań procedury cywilnej do tych zmian. W odróżnieniu bowiem od spraw świadczeniowych, w których ze względu na wzrastający odsetek tzw. nowych świadczeń maleje znaczenie i potrzeba prowadzenia ustaleń faktycznych, w sprawach z zakresu podlegania ubezpieczeniom społecznym i opłacania składek prowadzenie postępowania dowodowego, co do zasady, jest niezbędne w każdej z nich. Uwzględniając zatem, że z danych przedstawionych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na temat odwołań złożonych w 2024 r. wynika, że proporcja zarejestrowanych odwołań z ww. obszarów kształtuje się na podobnym poziomie (tj. 28.228 odwołań dotyczących emerytur i 26.884 dotyczących ubezpieczeń społecznych i realizacji dochodów), należy uznać, że proponowane zmiany znajdują uzasadnienie zarówno od strony faktycznej, jak i prawnej.

II. Szczegółowe zmiany zawarte w projekcie ustawy

1. Zmiana brzmienia art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. (art. 1 pkt 1 lit a projektowanej ustawy).

Zgodnie z proponowanym nowym brzmieniem art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. sąd będzie uprawniony do uchylenia decyzji organu rentowego, innej niż przyznająca prawo do świadczenia, i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu organowi. Zastosowanie takiej formy zakończenia postępowania odwoławczego będzie uzależnione od łącznego ziszczenia się w konkretnej sprawie dwóch przesłanek, tj. stwierdzenia przez sąd, że:

- 1) kwestionowana za pośrednictwem odwołania decyzja organu rentowego została wydana z istotnym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, a w wyniku tego naruszenia konieczny do rozstrzygnięcia zasadności

odwołania zakres sprawy wymaga uprzedniego przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w całości lub w znacznej części;

- 2) usunięcie uchybień w ww. zakresie w drodze uzupełnienia postępowania dowodowego będzie możliwe szybciej przed organem rentowym, aniżeli w toku postępowania sądowego. Oceniając przesłankę szybkości postępowania sąd uwzględniłby charakter i ciężar gatunkowy dowodów niezbędnych do przeprowadzenia w ramach uzupełniającego postępowania dowodowego oraz ich liczbę.

Projektowane rozwiązanie umożliwi sądowi pierwszej instancji reagowanie na te rodzajowo uchybienia zaskarżonej decyzji, które z racji swojego charakteru koncentrują się w obszarze prawidłowości i jakości przeprowadzonego przez organ rentowy postępowania i to w odniesieniu – odmiennie niż dotychczas – do niemalże każdego rodzaju decyzji wydawanych przez organ rentowy. Z zakresu merytorycznego nowego art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. wyłączone zostały jedynie decyzje „przyznające prawo do świadczenia”, tj. takie, które przesądzają o prawie do świadczenia (krótkoterminowego lub długoterminowego) po raz pierwszy. Oznacza to, że w odniesieniu do tego rodzaju decyzji sąd będzie zobowiązany do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy (co do istoty sprawy) i – w razie uznania zasadności odwołania – do wydania orzeczenia o charakterze reformatoryjnym (zmieniającym). U podłoża takiego rozwiązania znalazło się dążenie ustawodawcy do zapewnienia odwołującemu się jak najszybszego ustabilizowania jego sytuacji prawnej poprzez prawomocne rozstrzygnięcie przedmiotu sprawy, która niejednokrotnie determinuje pozyskanie przez tę osobę niezbędnych środków do życia. Uwzględniając fakt, że gros spraw wchodzących w zakres tych decyzji dotyczy świadczeń emerytalno-rentowych, w odniesieniu do których zgodnie z obowiązującymi przepisami⁵ funkcjonują ograniczenia dowodowe, które zawężają dopuszczalne ramy postępowania administracyjnego prowadzonego przez organ rentowy, ustawodawca uznał, że ryzyko popełnienia przez ten organ uchybień w tym obszarze jest ograniczone. Potrzeba nadania prymatu szybkości postępowania odwoławczego w stosunku do tej kategorii decyzji w połączeniu ze specyficznym katalogiem dopuszczalnych w sprawie dowodów przesądziły o wyodrębnieniu tej kategorii rozstrzygnięć z kognicji sądu w ramach nowoprojektowanego brzmienia art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

⁵ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r. poz. 1412, z późn. zm.).

Zakresem projektowanego wyłączenia nie zostały objęte pozostałe decyzje organu rentowego z obszaru świadczeń, które dotyczą innych zagadnień niż pierwszorazowe przyznanie prawa do świadczenia, np. decyzje w przedmiocie ustalenia wysokości przyznanego świadczenia, przeliczające jego wysokość, wydane w trybie przewidzianym w art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749, z późn. zm.), orzekające o utracie prawa do zasiłku chorobowego. W odniesieniu do tych decyzji, przy założeniu spełnienia przesłanek wskazanych w nowym art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., będzie istniała zatem możliwość wydania wyroku kasatoryjnego.

Projektowane rozwiązanie mogłoby potencjalnie znaleźć zastosowanie w sprawach z zakresu świadczeń krótkoterminowych – gdzie swoistego rodzaju automatyzm postępowania, skutkujący koniecznością słuchania świadków i biegłych czy pozyskiwania dodatkowej dokumentacji dla całościowego wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy – można zaobserwować zwłaszcza w odniesieniu do rozstrzygnięć organu rentowego na podstawie art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 501, z późn. zm.), stanowiącego podstawę utraty prawa do zasiłku w sytuacji stwierdzenia, że w okresie orzeczonej niezdolności do pracy ubezpieczony wykonuje pracę zarobkową lub wykorzystuje zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia. Niejednokrotnie w toku rozpoznawania tych spraw sąd gromadzi informacje i dokumenty, których pozyskanie było możliwe i uzasadnione już na etapie postępowania administracyjnego.

Możliwości, jakie stwarza projektowany art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., w odniesieniu do innego obszaru niż świadczeniowy, w zależności od zindywidualizowanej oceny sprawy przez sąd, mogłyby być przykładowo wykorzystane w toku postępowań odwoławczych, których przedmiotem są decyzje pokontrolne, wydane w odniesieniu do jednego płatnika i jednocześnie wielu ubezpieczonych (tzw. multisprawy), niezależnie od rodzaju zagadnienia, które jest przedmiotem rozstrzygnięcia (np. przekwalifikowanie tytułu do ubezpieczeń społecznych w oparciu o art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych⁶, ustalenie obowiązku odprowadzenia składek; decyzje w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym, w których ustalany jest właściwy tytuł do ubezpieczeń społecznych albo badana jest pozorność nawiązania stosunku prawnego⁷, będącego podstawą powstania obowiązku ubezpieczeń społecznych. W ramach inicjatywy deregulacyjnej m. in. w odniesieniu do tzw. multispraw zgłaszany był zarzut szczątkowego prowadzenia postępowania

⁶ Dz. U. z 2025 r. poz. 350 z późn. zm.

⁷ Np. rzeczywistego nawiązania stosunku pracy i jej świadczenia.

przez organ rentowy, który materiał dowodowy zgromadzony w odniesieniu do niewielkiego odsetka ubezpieczonych objętych zakresem kontroli wykorzystywał do rozstrzygania o sytuacji prawnej pozostałych ubezpieczonych. Uzupełnienie tego materiału następowało dopiero w toku postępowania sądowego, co negatywnie wpływało na czasookres rozpoznania sprawy odwoławczej. Projektowane rozwiązanie mogłoby mieć zastosowanie również w odniesieniu do spraw z zakresu ustalania właściwego ustawodawstwa, np. w sytuacji, gdy organ rentowy wydał decyzję w tym przedmiocie bez uprzedniego prawomocnego wyjaśnienia statusu ubezpieczonego przy udziale właściwej instytucji ubezpieczeniowej w oparciu o przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego⁸.

Fakultatywny charakter projektowanej regulacji ma za zadanie zapewnić sądom powszechnym większą elastyczność działania, natomiast od strony organu rentowego – będzie pełnić rolę środka mobilizującego do zwiększenia staranności w prowadzeniu postępowania administracyjnego, zwłaszcza w obszarze prawidłowości i wyczerpującego gromadzenia materiału dowodowego, stanowiącego podstawę wydania decyzji kończącej postępowanie. Tym sposobem wzmocniona zostanie ochrona praw procesowych jednostki przysługujących jej w toku postępowania przed organem rentowym.

Istotnym elementem projektowanej zmiany, wprowadzonym z myślą o efektywności i sprawności dalszego postępowania w sprawie, jest wprowadzenie zasady, zgodnie z którą – w przypadku skorzystania z możliwości wydania orzeczenia kasatoryjnego – sąd będzie zobligowany w orzeczeniu kończącym postępowanie zawrzeć nie tylko argumentację uzasadniającą przyczyny uchylenia decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, ale również wyznaczyć kierunek dalszego sposobu załatwienia sprawy formułując stosowne wytyczne i zalecenia. Kierunek ten będą determinowały wskazane przez sąd okoliczności (faktyczne lub prawne), które organ rentowy będzie zobowiązany wziąć pod

⁸ Obowiązek uprzedniego przeprowadzenia takiego postępowania potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 9 września 2020 r., sygn. akt III UZP 4/18: „w postępowaniach mających za przedmiot podleganie ustawodawstwu właściwemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, zarówno sąd ubezpieczeń społecznych, jak i Zakład Ubezpieczeń Społecznych pozbawione zostały kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim (...). W postępowaniach tych sąd skupia się wyłącznie na kontroli wykonania przez organ rentowy zasady lojalnej współpracy uszczegółowionej w rozporządzeniu wykonawczym. A zatem, ustalenie ustawodawstwa właściwego musi być poprzedzone obowiązującą procedurą dialogu i koncyliacji między zainteresowanymi państwami członkowskimi. Wytycza to istotę sprawy w postępowaniu sądowym, która polega na kontroli wywiązania się organu rentowego z wymagań wynikających z rozporządzenia wykonawczego. (...) naprawienie wadliwości decyzji o ustaleniu ustawodawstwa właściwego – z uwagi na jej wydanie z pominięciem procedury dialogu i koncyliacji – jest niemożliwe na etapie postępowania sądowego, co uzasadnia uchylenie (także) decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do rozpoznania po raz wtóry z uwzględnieniem wymagań unijnego prawa.”.

uwagę w toku ponownego rozpoznania sprawy. Przyjęcie koncepcji formułowania wytycznych i zaleceń co do dalszego załatwienia sprawy ma na celu właściwe ukierunkowanie działań organu rentowego, co zagwarantuje sprawne, prawidłowe i adekwatne do potrzeb sądu dalsze postępowanie w sprawie, minimalizując tym samym ryzyko ponownego wydania wadliwej decyzji i dalszego nieuzasadnionego wydłużenia postępowania w sprawie.

Równocześnie zakładany fakultatywny charakter proponowanej regulacji z jednej strony stworzy na gruncie procedury cywilnej podstawę prawną do zwrócenia sprawy do ponownego rozpatrzenia przez organ rentowy o znacznie szerszym niż dotychczasowy zakresie przedmiotowym i podmiotowym, z drugiej zaś honoruje autonomię sędziego orzekającego, w jego gestii pozostawiając ocenę zasadności skorzystania z tej instytucji w konkretnej sprawie. W oparciu o analizę całokształtu takiej sprawy sąd będzie mógł zdecydować, która z dostępnych metod dalszego jej prowadzenia – przy uwzględnieniu interesu odwołującego się – będzie najbardziej optymalna, również ze względów ekonomiki postępowania. Przedmiotem tej analizy, tak jak dotychczas, będzie ustalenie niezbędnego do rozstrzygnięcia sprawy zakresu, który wymaga uzupełnienia postępowania dowodowego (czy jest konieczne przeprowadzenie postępowania dowodowego, w odniesieniu do jakich kwestii, jaki jest charakter tych dowodów, ile tych dowodów w ocenie sądu należałoby przeprowadzić). Nie może bowiem ulegać wątpliwości, że specyfika i rygory postępowania dowodowego realizowanego na gruncie procedury cywilnej niejednokrotnie zwiększają czasochłonność rozpoznania sprawy, zwłaszcza wówczas, gdy przedmiotem tego postępowania miałyby być przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków, w szczególności w dużej liczbie. Organ rentowy nie jest w tym obszarze ograniczony chociażby koniecznością przeprowadzenia rozprawy, wynikającymi z tego faktu sztywnymi ramami czasowymi czy koniecznością limitowania liczby słuchanych w toku rozprawy świadków. Przesłanka szybszego uzupełnienia postępowania dowodowego przed organem rentowym z jednej strony ma zatem sprzyjać interesom odwołującego się, który jest zainteresowany w jak najszybszym końcowym załatwieniu sprawy, z drugiej zaś przeciwdziałać nadmiernej arbitralności sędziego, który – korzystając z przedmiotowej możliwości – powinien przedstawić stosowną argumentację.

Projektowane rozwiązania w szerszej perspektywie umożliwią sądom w ramach prowadzonej przez nie kontroli rozstrzygnięć organów rentowych, adekwatnie do przyjętego w tych sprawach modelu reformatoryjnego, skupienie się na ocenie przesłanek merytorycznych w danej sprawie pod kątem możliwości wydania orzeczenia co do istoty sprawy, bez konieczności „nadrabiania” uchybień z postępowania administracyjnego. Proponowana zmiana wyposaży

sądy w narzędzia, które umożliwią naprawę uchybień proceduralnych bezpośrednio przez organ rentowy, przy założeniu, że ich usunięcie przez ten organ wpłynie na szybkość i efektywność rozpoznania danej sprawy. W ocenie ustawodawcy konstrukcja proponowanego rozwiązania, którego fundamentalnym elementem jest fakultatywność jego zastosowania oraz wydawanie zaleceń kierunkowych co do dalszego załatwienia sprawy w toku jej ponownego rozpatrzenia, będzie stanowiła istotny wkład w proces diagnozy i ewaluacji tych obszarów działalności organów rentowych, które wymagają niezbędnych zmian i równocześnie są najistotniejsze z punktu widzenia interesów osób odwołujących się.

Rezultatem projektowanych zmian będzie zwiększenie poczucia bezpieczeństwa obywateli, budowanie zaufania do organów państwa, jak również zagwarantowanie w toku postępowania przedsądowego realnej realizacji ich fundamentalnych praw procesowych.

W efekcie końcowym proponowana zmiana wpłynie pozytywnie na dynamikę prowadzonych postępowań sądowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Efekt ten może zostać wzmocniony w sytuacji wykorzystania przez sąd możliwości orzekania w tego rodzaju sytuacjach na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 148¹k.p.c. W ocenie projektodawcy rozwiązania projektowane w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., przy uwzględnieniu specyfiki konkretnej sprawy, dają bowiem podstawę do stwierdzenia, że przeprowadzenie rozprawy nie będzie konieczne.

2. Dodanie do art. 477¹⁴ § 2² k.p.c. (art. 1 pkt 1 lit b projektowanej ustawy).

Stosownie do treści dodawanego w art. 477¹⁴ § 2² w sytuacji gdy zaskarżona decyzja organu rentowego nie będzie decyzją rozstrzygającą co do istoty sprawy w całości lub w części i jednocześnie orzeczenie to będzie kończyło postępowanie w sprawie, sąd – w ramach rozpatrywanego odwołania od takiej decyzji – będzie uprawniony do jej uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Dzięki projektowanej zmianie sąd pierwszej instancji zyska legalną podstawę do reagowania na stwierdzone w toku postępowania odwoławczego wady decyzji spowodowane naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, a skutkujących np. odmową wszczęcia postępowania, umorzeniem postępowania przed organem rentowym. Oznacza to, że w przypadku stwierdzenia w tego rodzaju sprawach obiektywnego istnienia podstaw do uwzględnienia odwołania, sąd będzie miał możliwość wydania rozstrzygnięcia, które będzie bardziej adekwatne do stanu sprawy, a jednocześnie pozytywnie wpłynie na dynamikę jej rozpoznania. Przedmiotowe rozwiązanie stworzy również płaszczyznę do ujednolicenia i

uproszczenia redagowania treści orzeczeń w sprawach, w których istnieje podstawa do zakwestionowania prawidłowości rozstrzygnięć formalnych (procesowych) organu rentowego. Proponowana zmiana wychodzi zatem naprzeciw tym potrzebom i problemom, które zostały szczegółowo omówione w niniejszym uzasadnieniu w części I. Cel i potrzeba wprowadzenia nowych przepisów.

Projektowane rozwiązanie będzie możliwe do zastosowania w odniesieniu do każdej decyzji formalnoprawnej, spełniającej przesłanki z art. 477¹⁴ § 2² k.p.c., niezależnie od zakresu merytorycznego sprawy, w której została wydana zaskarżona decyzja.

Dzięki proponowanej regulacji sądy pierwszej instancji uzyskają możliwość wyeliminowania z obrotu prawnego szerszego niż dotychczas katalogu decyzji organu rentowego, tj. rozstrzygnięć o charakterze formalnoprawnym (nie orzekających co do istoty sprawy) w oparciu o jednoznaczną podstawę prawną, co będzie sprzyjać uproszczeniu i usprawnieniu postępowania odwoławczego.

W efekcie końcowym proponowana zmiana wpłynie pozytywnie na dynamikę prowadzonych postępowań sądowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Efekt ten – podobnie jak w odniesieniu do regulacji z w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. – może jednocześnie zostać wzmocniony w sytuacji wykorzystania przez sąd możliwości orzekania w tego rodzaju sytuacjach na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 148¹k.p.c. W ocenie projektodawcy stany faktyczne objęte dyspozycją art. 477¹⁴ § 2² k.p.c., dają bowiem możliwość odstąpienia od konieczności przeprowadzenia w sprawie rozprawy.

3. Dodanie do art. 477¹⁴ § 2³ k.p.c. (art. 1 pkt 1 lit b projektowanej ustawy).

Stosownie do treści dodawanego w art. 477¹⁴ § 2³ w sytuacji gdy w toku rozpoznawania odwołania od decyzji organu rentowego sąd stwierdzi, że istnieją w sprawie przesłanki do umorzenia postępowania przed organem rentowym sąd ten będzie uprawniony do wydania wyroku, na mocy którego uchyli zaskarżoną decyzję, umorzy postępowanie przed organem rentowym oraz umorzy postępowanie w sprawie sądowej (odwoławczej).

Dzięki projektowanej zmianie sąd pierwszej instancji będzie uprawniony do reagowania na stwierdzone w toku postępowania odwoławczego wady zaskarżonej decyzji, będące następstwem naruszenia przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, a których skutkiem jest niezasadne wszczęcie postępowania w sprawie przed organem rentowym. Oznacza to, że w przypadku stwierdzenia w tego rodzaju sprawach obiektywnego istnienia podstaw do umorzenia postępowania przed organem rentowym, sąd będzie mógł uchylić

zaskarżoną decyzję i jednocześnie umorzyć postępowanie przed organem rentowym oraz w sprawie sądowej (odwoławczej).

Sąd pierwszej instancji wynikające z ww. przepisu uprawnienie mógłby w praktyce wykorzystać przykładowo wówczas, gdy organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję w odniesieniu do podmiotu, który nie jest stroną w sprawie.

Zgodnie z intencją ustawodawcy zastosowanie powołanego przepisu ma być możliwe w odniesieniu do każdego rodzaju decyzji organu rentowego, będącego przedmiotem postępowania odwoławczego. Z tego względu przepis ten nie zawiera żadnych ograniczeń dotyczących strony podmiotowej i przedmiotowej w odniesieniu do zaskarżonej decyzji. Ewentualne wykorzystanie tego przepisu przez sąd będzie zatem niezależnie od tego, kto jest adresatem kwestionowanej decyzji (ubezpieczony, świadczeniobiorca, płatnik składek, osoba trzecia, następca prawny), jak również od tego, jakiego obszaru merytorycznego ona dotyczy (np. istnienia/nieistnienia obowiązku ubezpieczeń społecznych, ustalenia wysokości podstawy wymiaru składek, przeniesienia odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek).

Nowoprojektowany przepis umożliwi sądowi szybsze i odpowiadające potrzebom sytuacji końcowe załatwienie sprawy. W wyniku orzeczenia wydanego na podstawie art. 477¹⁴ § 2³ k.p.c. nastąpi całościowe rozstrzygnięcie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, tj. zarówno przed organem rentowym, jak i sądem powszechnym. Projektowana zmiana będzie zatem korzystna dla odwołujących, dzięki niej zyskają oni możliwość szybszego ustabilizowania się ich sytuacji prawnej. Dodatkowo, projektowana regulacja stworzy płaszczyznę do ujednolicenia i uproszczenia redagowania treści orzeczeń sądowych w tego rodzaju sprawach, gdyż bazując na jednoznacznej podstawie prawnej, sąd – wydając orzeczenie kończące sprawę – nie będzie dłużej zmuszony do poszukiwania rozwiązań pośrednich.

W efekcie końcowym proponowana zmiana wpłynie pozytywnie na dynamikę prowadzonych postępowań sądowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Efekt ten – podobnie jak w odniesieniu do regulacji z w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., może zostać wzmocniony w sytuacji wykorzystania przez sąd możliwości orzekania w tego rodzaju sytuacjach na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 148¹ k.p.c. W ocenie projektodawcy stany faktyczne objęte dyspozycją art. 477¹⁴ § 2³ k.p.c., dają bowiem możliwość odstąpienia od konieczności przeprowadzenia w sprawie rozprawy.

4. Przepis przejściowy (art. 2 projektowanej ustawy).

Intencją projektodawcy jest, aby art. 477¹⁴ § 2¹ – § 2³ w brzmieniu nadanym projektem ustawy miał zastosowanie do spraw, w których odwołanie od decyzji organu rentowego wniesiono poczynając od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy.

Przyjęcie takiego rozwiązania z perspektywy odwołującego się umożliwi sformułowanie w odwołaniu ewentualnych zarzutów dotyczących nieprawidłowości popełnionych przez organ rentowy na etapie postępowania administracyjnego, natomiast z perspektywy organu rentowego stworzy możliwość rozpatrzenia zasadności takiego odwołania w ramach samokontroli i ewentualnego uchyleniem zaskarżonej decyzji oraz – w konsekwencji tego uchylenia – nie nadawania odwołaniu dalszego biegu.

Zamierzony przez projektodawcę brak oddziaływania nowej regulacji na już zainicjowane i niezakończone do dnia wejścia w życie ustawy postępowania odwoławcze ma zapewnić niezakłócony ich przebieg, ergonomię prowadzonych postępowań sądowych oraz poczucie bezpieczeństwa i stabilności prawa.

III. Wejście w życie przepisów.

Proponuje się, aby projektowane zmiany weszły w życie od 1 lipca 2026 r. Termin ten umożliwi pozyskanie wiedzy o nowych regulacjach przez wszystkie zainteresowane podmioty.

Z uwagi na charakter zmian brak jest bezpośrednich skutków finansowych dla budżetu państwa.

W ocenie projektodawcy przedmiot projektowanej regulacji nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie podlega obowiązkowi przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677, z późn. zm.) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) projekt ustawy zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania

krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

W ramach oceny przewidywanego wpływu niniejszego projektu ustawy na mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa, zgodnie z art. 66-68 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2025 r. poz. 1480, z późn. zm.), przewiduje się, że proponowane rozwiązania będą miały pozytywny wpływ na ww. kategorię podmiotów.

Projektowana regulacja nie stwarza zagrożeń korupcyjnych.

Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu dr hab. Sebastian Gajewski – Podsekretarz Stanu Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Departament Ubezpieczeń Społecznych Kamila Oleksiuk tel. 538 117 866	Data sporządzenia 27.02.2026 r. Źródło: Deregulacja Nr w wykazie prac: UDER104
--	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

W obowiązującym stanie prawnym, sąd pierwszej instancji orzekający w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych – co do zasady – nie może wydawać wyroków kasatoryjnych, tj. uchylających zaskarżoną decyzję i przekazujących sprawę organowi rentowemu do ponownego rozpatrzenia. Limitując możliwość wydawania orzeczeń tego typu ustawodawca kierował się obowiązującym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych reformatoryjnym modelem ich rozpoznawania, którego nadrzędnym celem jest merytoryczne rozpoznanie sprawy (rozstrzygnięcie o zasadności roszczenia) i zakończenia sporu. Model ten sprzyja bowiem realizacji bezpieczeństwa socjalnego ubezpieczonych poprzez zapewnienie im niezbędnych środków do życia z tytułu ziszczenia się różnorodnych ryzyk ubezpieczeniowych bez nadmiernego skupiania się na zagadnieniach proceduralnych.

Wyjątek od tej reguły statuuje art. 477¹⁴ § 2¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, z późn. zm.), zwanej dalej k.p.c., dodany w drodze nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469). Przedmiotowy przepis uprawnia sąd pierwszej instancji do wydania wyroku uchylającego decyzję organu rentowego i przekazania sprawy do ponownego rozpatrzenia, przy czym uprawnienie do zastosowania tej instytucji jest ograniczone od strony przedmiotowej i podmiotowej. Zgodnie z aktualnym brzmieniem, przepis ten może mieć zastosowanie jedynie do wybranych rodzajowo decyzji (nakładających zobowiązanie, ustalających wymiar tego zobowiązania lub obniżających świadczenie), jak również – od strony podmiotowej – odnosi się wyłącznie do „ubezpieczonego”, będącego adresatem rozstrzygnięcia. Dodatkowo, przesłanką jego zastosowania są jedynie kwalifikowane wady decyzji, stanowiące rażące naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, czyli takie, które są „widoczne gołym okiem”.

Szczególny charakter unormowania wynikającego z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. powoduje, że w praktyce orzeczniczej podstawą wydania orzeczenia kasatoryjnego są dostrzeżenie przez sąd tylko takie kardynalne wady o charakterze formalnoprocesowym, które w gruncie rzeczy dyskwalifikują ocenianą w postępowaniu sądowym decyzję, jako rozstrzygnięcie o charakterze władczym. W konsekwencji, jak podkreśla się w doktrynie, możliwość zastosowania tej instytucji – z uwagi na jej aktualną konstrukcję – ograniczona jest do skrajnych przypadków, w których zaskarżona odwołaniem decyzja w zasadzie stwarza tylko pozór rozstrzygnięcia kończącego postępowanie przed organem rentowym. Podczas gdy w rzeczywistości nie zaistniały jeszcze warunki do tego, aby sprawa prowadzona przed organem rentowym została zakończona w sposób stanowczy i definitywny (por. komentarz do art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. red. nacz. Ryłski/red. cz. III Olaś 2024, wyd. 3/Dominik Wajda).

Jeżeli wadami, o których mowa powyżej, dotknięte są inne rodzajowo decyzje niż wymienione w dotychczasowym art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., mogą one zostać wyeliminowane z obrotu prawnego dopiero na etapie postępowania drugoinstancyjnego w trybie art. 477^{14a} k.p.c. bądź w toku postępowania przed Sądem Najwyższym.

Oznacza to, że aktualne przepisy procedury cywilnej nie zapewniają uniwersalnych rozwiązań, które umożliwiłyby osiągnięcie pożądanego efektu już na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, gdyż nie można tego skutku osiągnąć przez zmianę zaskarżonej decyzji albo oddalenie odwołania, tj. w drodze tych rozstrzygnięć, do wydania których uprawniony jest sąd pierwszej instancji. W tego rodzaju przypadkach, istnienie podstaw do wyeliminowania decyzji z obrotu prawnego przy jednoczesnym braku takiej możliwości na etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji stawia pod znakiem zapytania sens prowadzenia przez ten sąd jakiegokolwiek postępowania dowodowego. rodzi usprawiedliwione wątpliwości co do zasadności prowadzenia przez ten sąd jakiegokolwiek postępowania dowodowego.

Równolegle, w kontekście spraw, w których różne rodzajowo decyzje dotknięte były wadami, innymi niż te, które mieszczą się w dyspozycji art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. i mogłyby być kwalifikowane jako rażące naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, w ramach propozycji deregulacyjnych (nr MS 47-448) sygnalizowane były obserwacje społeczne, z których wynikało, że w zbyt dużej liczbie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych ciężar prowadzenia postępowania dowodowego został przesunięty na etap sądowego postępowania odwoławczego. W ocenie projektodawcy specyfika tych uchybień, sprowadzająca się w głównej mierze do zmotywowania organu rentowego do

przestrzegania przepisów regulujących postępowanie przed tym organem, a w rezultacie do zapewnienia stronom respektowania w toku postępowania przed organem rentowym ich praw procesowych.

Podejmowana inicjatywa legislacyjna uzasadniona jest również w kontekście aktualnego katalogu orzeczeń kończących postępowanie w sprawie, do wydania których – co do zasady – uprawniony jest sąd pierwszej instancji, a obejmujący wyrok oddalający odwołanie albo zmieniający zaskarżoną decyzję. Przedmiotowe rodzaje wyroków, które są dedykowane rozstrzygnięciu sprawy od strony merytorycznej i obligują sąd do stosowania przy ocenie prawidłowości zaskarżonej decyzji przepisów prawa materialnego, ograniczają bowiem możliwość właściwego i adekwatnego do potrzeb reagowania przez sąd na wadliwość rozstrzygnięcia organu rentowego o naturze procesowej. Może to dotyczyć tych sytuacji, w których:

- 1) przedmiotem postępowania odwoławczego jest decyzja o charakterze formalnoprawnym (np. w przedmiocie umorzenia postępowania, odmowy wszczęcia postępowania),
- 2) w toku postępowania odwoławczego sąd stwierdzi, że postępowanie przed organem rentowym było bezprzedmiotowe i istnieją podstawy do jego umorzenia.

Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest fakt, że w przypadkach wskazanych w pkt. 1 sąd, pomimo obiektywnego istnienia podstaw do uwzględnienia odwołania bądź też umorzenia postępowania przed organem rentowym, pozbawiony jest możliwości efektywnej kontroli takich rozstrzygnięć i wydania adekwatnego do stanu sprawy rozstrzygnięcia, np. wszczynającego postępowanie lub zobowiązującego do jego wszczęcia, umarzającego postępowanie przed organem rentowym, odmawiającego wszczęcia postępowania. W praktyce sądy posiłkują się pośrednimi rozwiązaniami, redagując treść orzeczeń w zróżnicowany sposób, który nie zawsze znajduje bezpośrednie umocowanie w przepisach prawa. I tak, w sytuacji zakwestionowania prawidłowości rozstrzygnięć formalnych organu rentowego, których przedmiotem: a) było umorzenie postępowania przez organ rentowy na podstawie art. 105 k.p.a. – sądy powszechne przykładowo wydawały orzeczenia, których podstawę stanowił:

- art. 477¹⁴ § 3 k.p.c. (zobowiązanie do wydania decyzji przez organ rentowy¹),
- art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. (uchylenie decyzji w związku z rażącym naruszeniem przepisów, które sąd wywiódł z art. 477^{14a} § 4 k.p.c. mając na uwadze treść art. 477^{14a} k.p.c. *per analogiam*)²,

b) była odmowa wszczęcia postępowania w sprawie na podstawie art. 61a k.p.a. – sądy powszechne wydawały wyroki zmieniające zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., redagując je w ten sposób, że zobowiązywały organ rentowy do wszczęcia postępowania w danej sprawie³.

W odniesieniu do przypadków ujętych w pkt. 2, konsekwencje braku w obowiązujących przepisach instrumentów reagowania na bezprzedmiotowość postępowania przed organem rentowym wyrażają się w pozbawieniu sądu możliwości szybkiego końcowego załatwienia sprawy, stosownie do rodzaju wady, która obciąża postępowanie przez organem rentowym i – w konsekwencji – jego decyzję, będącą przedmiotem postępowania odwoławczego.

Oprócz dążenia do zmotywowania organu rentowego do przestrzegania przepisów regulujących postępowanie przed tym organem, a w rezultacie – wzmocnienie gwarancji procesowych jednostki, celem projektowanej zmiany jest przeciwdziałanie nadmiernemu wydłużaniu się czasookresu rozpoznania spraw odwoławczych z zakresu ubezpieczeń społecznych. Nie może bowiem budzić wątpliwości, że uzyskanie prawomocnego rozstrzygnięcia w tych sprawach niejednokrotnie determinuje możliwość otrzymania przez odwołującego niezbędnych środków do życia.

Natomiast, jak wynika z analiz przedstawionych przez Najwyższą Izbę Kontroli, w informacji o wynikach kontroli pn. „Zapewnienie Sprawnego Funkcjonowania Wymiaru Sprawiedliwości” (PKB.430.2.2024, Nr ewid. 89/2024/P/23/030/PKB)⁴ z lipca 2024 r., na przestrzeni lat 2018-2023. nastąpiło istotne pogorszenie się wskaźnika odnoszącego się do średniego czasu trwania postępowania w I instancji (wyrażonego w miesiącach) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (tj. z 8,8 do 12,8 na poziomie sądów okręgowych oraz z 10,7 do 13,00 na poziomie sądów rejonowych). Jednocześnie z obserwacji NIK wynika, że w badanym okresie, postępowania z tego obszaru trwały przeciętnie dwukrotnie dłużej, niż średni czas trwania postępowań w I instancji ogółem. Zdiagnozowane przez NIK przyczyny takiego stanu rzeczy, w głównej mierze dotyczyły zagadnień organizacyjnych i kadrowych w obszarze sądownictwa, z tych też względów – w kontekście równolegle stwierdzonego przez NIK bezsprzecznego wzrostu liczby rozpoznawanych spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych – w ocenie projektodawcy – zasadniczego znaczenia nabiera potrzeba podjęcia działań, które będą oddziaływać na efektywność i dynamikę prowadzonego postępowania sądowego. Uwzględniając zatem, że determinowane są one m.in. rzetelnością przeprowadzonego postępowania administracyjnego,

¹ Wyrok Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 6 maja 2015 r., sygn. akt IV U 154/15 (Legalis nr 2121406).

² Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 lutego 2021 r., sygn. akt VIII U 217/20 (Legalis nr 2564191).

³ Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 13 marca 2025 r., sygn. akt VIII U 1905/24 (Legalis nr 3243294) oraz wyrok z 9 maja 2024 r. 2024 r., sygn. akt VIII U 1273/23 (Legalis nr 3156163).

⁴ Link do materiału źródłowego: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,29767,vp,32638.pdf>

na etapie którego obowiązkiem organu rentowego jest ustalenie stanu faktycznego sprawy i wyczerpujące zebranie materiału dowodowego, to właśnie ten obszar został objęty interwencją ustawodawcy. Nie można bowiem tracić z pola widzenia faktu, że ww. ustalenia i materiał dowodowy z jednej strony przesadzają o podstawie faktycznej i prawnej zaskarżonej decyzji, z drugiej zaś na etapie postępowania sądowego umożliwiają skrócenie prowadzonego przez sąd postępowania dowodowego, wymaganego do rozstrzygnięcia zasadności odwołania, do niezbędnego minimum.

Należy mieć również na względzie, że zgodnie z aktualnym stanem prawnym wszelkie uchybienia natury proceduralnej popełnione przez organ rentowy w obszarze gromadzenia dowodów, inne niż określone w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., mogą być sanowane w toku postępowania sądowego jedynie w trybie samodzielnego przeprowadzenia przez sąd „uzupełniającego” postępowania dowodowego lub w drodze wydanego w trybie art. 467 § 4 k.p.c. zarządzenia zwrotu akt sprawy do organu rentowego w celu uzupełnienia materiału dowodowego. Wykorzystywane w tym celu rozwiązania – z racji ich charakteru – nie tylko powodują wydłużenie postępowania sądowego, ale są nieefektywne, a tym samym niewystarczające. Za taką oceną przemawia fakt, że zastosowanie przedmiotowych rozwiązań ma charakter jedynie posiłkowy, a ze względu na formę jaką przybierają, nie stanowią one wystarczającego bodźca dla organu rentowego do podejmowania działań zwiększających jakość prowadzonego postępowania czy wydawanych rozstrzygnięć. Uwzględnić przy tym należy, że możliwość wykorzystania instytucji zarządzenia, o którym mowa w art. 467 § 4 k.p.c., ograniczona jest do początkowego etapu postępowania, tj. wstępnego badania sprawy przez przewodniczącego.

Z uwagi na powyższe okoliczności, projektodawca za pośrednictwem planowanej nowelizacji, zmierza do zwiększenia możliwości elastycznego reagowania przez sądy pierwszej instancji w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych na różnorakie uchybienia organu rentowego oraz wady decyzji administracyjnych, a finalnie do usprawnienia przebiegu postępowania rozpoznawczego.

W ocenie projektodawcy opisane powyżej rezultaty proponowanych zmian nie podważają istoty obowiązującego w odniesieniu do rozpoznawania spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych reformatoryjnego modelu sprawowanej przez sądy kontroli nad orzeczeniami organów rentowych. Nadal głównym jej celem pozostaje bowiem merytoryczne rozpoznanie sprawy, a wprowadzane zmianą modyfikacje mają na celu jedynie dostosowanie tego modelu do jego pierwotnego celu, którym jest przyspieszenie rozpoznania sprawy. Co istotne, projektowane rozwiązanie, wyrażające się w zwiększeniu swobody sądów w odniesieniu do wydawania rozstrzygnięć kasatoryjnych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, wpisuje się w funkcjonujący na gruncie procedury cywilnej podstawowy model sprawowania sądowej kontroli decyzji przez sądy powszechne. Rozstrzygnięcia kasatoryjne są bowiem jedną ze standardowych form zakończenia postępowania w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz w tzw. sprawach regulacyjnych (por. art. 479^{31a} § 3 k.p.c. w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów, art. 479⁵³ § 2 k.p.c. w sprawach z zakresu regulacji energetyki, art. 479⁶⁴ § 2 k.p.c. w sprawach z zakresu regulacji komunikacji elektronicznej i poczty, art. 479⁷⁵ § 2 k.p.c. w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego, art. 479⁸⁶ § 2 k.p.c. w sprawach z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego).

Przekonanie projektodawcy o słuszności przyjętego kierunku zmian uzasadniają również obserwowane na przestrzeni lat zmiany w obrębie struktury składanych odwołań od decyzji organów rentowych pod względem ich liczby i rodzaju. O ile przyjęty w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych reformatoryjny model kontroli sądowej pierwotnie znajdował uzasadnienie w przeważającym odsetku spraw odwoławczych z zakresu świadczeń długoterminowych, determinujących możliwość zapewnienia ubezpieczonym niezbędnych środków do życia, o tyle zauważalny wzrost liczby spraw odwoławczych związanych z obowiązkiem podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz opłacaniem składek uzasadnia potrzebę ewaluacji i dostosowywania rozwiązań procedury cywilnej do tych zmian. W odróżnieniu bowiem od spraw świadczeniowych, w których ze względu na wzrastający odsetek tzw. nowych świadczeń maleje znaczenie i potrzeba prowadzenia ustaleń faktycznych, w sprawach z zakresu podlegania ubezpieczeniom społecznym i opłacania składek prowadzenie postępowania dowodowego, co do zasady, jest niezbędne w każdej z nich. Uwzględniając zatem, że z danych przedstawionych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na temat odwołań złożonych w 2024 r. wynika, że proporcja zarejestrowanych odwołań z ww. obszarów kształtuje się na podobnym poziomie (tj. 28.228 odwołań dotyczących emerytur i 26.884 dotyczących ubezpieczeń społecznych i realizacji dochodów), należy uznać, że proponowane zmiany znajdują uzasadnienie zarówno od strony faktycznej, jak i prawnej.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Celem proponowanych rozwiązań jest:

- 1) przyspieszenie końcowego załatwienia sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, zainicjowanej przed organem rentowym i następnie kontynuowanej przed sądem w związku z wniesionym odwołaniem od decyzji organu rentowego;
- 2) zmotywowanie organu rentowego do przestrzegania przepisów regulujących postępowanie przed tym organem, a w rezultacie – wzmocnienie gwarancji procesowych dla stron tych postępowań (ubezpieczonych, świadczeniobiorców, płatników składek, osób trzecich, spadkobierców);
- 3) dostosowanie rozstrzygnięć możliwych do wydania przez sąd w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych do aktualnego katalogu decyzji organu rentowego, które mogą być zaskarżane w tym postępowaniu.

Proponowaną metodą ich osiągnięcia jest rozwiązanie polegające na przyznaniu sądom powszechnym uprawnienia do wydawania wyroków uchylających w stosunku do niemalże pełnego zakresu decyzji organu rentowego, mogących być przedmiotem postępowania odwoławczego, tj. z wyłączeniem decyzji przyznających świadczenie, a tym samym stworzenie prawnych możliwości adekwatnego do sytuacji reagowania na różnego rodzaju nieprawidłowości i uchybienia związane z decyzją organu rentowego lub poprzedzającym jej wydanie postępowaniem przed organem rentowym. Postuluje się, aby projektowana możliwość wydania przez sąd pierwszej instancji orzeczenia kasatoryjnego miała charakter fakultatywny, co pozwoli sądowi na zachowanie swobody w zakresie zasadności jej wykorzystania.

Zastosowanie projektowanej regulacji zgodnie z zamierzeniem projektodawcy będzie możliwe w trzech przypadkach, tj.:

1) w sytuacji stwierdzenia przez sąd kumulatywnego istnienia dwóch przesłanek:

- istotnego naruszenia przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, którego rezultatem jest potrzeba przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w całości bądź w części oraz
- ustalenia, że usunięcie uchybień w ww. zakresie będzie możliwe szybciej przed organem rentowym, aniżeli w toku postępowania sądowego. Oceniając przesłankę szybkości postępowania sąd uwzględniałby ciężar gatunkowy dowodów niezbędnych do przeprowadzenia w ramach uzupełniającego postępowania dowodowego oraz ich liczbę.

Zaistnienie tych przesłanek uprawniałoby sąd pierwszej instancji do uchylenia zaskarżonej decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi rentowemu. Przedmiotowy tryb postępowania umożliwiałby sądowi właściwe reagowanie na te rodzajowo uchybienia, które z racji swojego charakteru koncentrują się w obszarze prawidłowości i jakości przeprowadzonego przez organ rentowy postępowania i to – odmiennie niż dotychczas – w odniesieniu do niemalże każdego rodzaju decyzji wydawanych przez organ rentowy. Kierując się względami socjalnymi, projektodawca wyłączył z zakresu merytorycznego planowanej regulacji decyzje przyznające prawo do świadczenia. Zastosowanie tego rozwiązania, w zależności od zindywidualizowanej oceny sprawy przez sąd, mogłoby być przykładowo wykorzystane w toku tych postępowań odwoławczych, których przedmiotem są decyzje kontrolne, wydane w odniesieniu do jednego płatnika i jednocześnie wielu ubezpieczonych (tzw. multisprawy). W ramach inicjatywy deregulacyjnej m. in. do tego rodzaju spraw zgłaszany był bowiem zarzut szczątkowego prowadzenia postępowania wyjaśniającego przez organ rentowy, który materiał dowodowy zgromadzony w odniesieniu do niewielkiego odsetka ubezpieczonych objętych zakresem kontroli wykorzystywał do rozstrzygania o sytuacji prawnej pozostałych ubezpieczonych. Uzupełnienie tego materiału następowało dopiero w toku postępowania sądowego, co negatywnie wpływało na czasookres rozpoznania sprawy odwoławczej. Projektowane rozwiązanie mogłoby mieć zastosowanie również w odniesieniu do spraw z zakresu ustalania właściwego ustawodawstwa, np. w sytuacji, gdy organ rentowy wydał decyzję w tym przedmiocie bez uprzedniego prawomocnego wyjaśnienia statusu ubezpieczonego przy udziale właściwej instytucji ubezpieczeniowej w oparciu o przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego⁵,

2) w sytuacji, gdy przedmiotem postępowania sądowego byłaby decyzja, która nie rozstrzyga sprawy co do istoty (w całości bądź w części), a jednocześnie kończy postępowanie w sprawie. Zaistnienie tych okoliczności uprawniałoby sąd pierwszej instancji do uchylenia zaskarżonej decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi rentowemu. Przedmiotowy tryb postępowania umożliwiałby sądowi właściwe reagowanie na różnego rodzaju nieprawidłowości dotyczące decyzji kończących postępowanie ze względów formalnych, np. umarzających postępowanie w sprawie lub odmawiających wszczęcia postępowania w sprawie. Przy czym bez znaczenia dla możliwości zastosowania tej regulacji pozostawałby zakres merytoryczny sprawy, w której została wydana zaskarżona decyzja,

3) w sytuacji, gdy sąd w toku rozpoznawania sprawy odwoławczej dostrzeże podstawy do umorzenia postępowania bezpośrednio przed organem rentowym. W tego typu sytuacjach sąd byłby uprawniony, w odniesieniu do wszystkich rodzajowo decyzji (bez ograniczeń podmiotowych i przedmiotowych), do uchylenia zaskarżonej decyzji organu rentowego i jednoczesnego umorzenia postępowania w sprawie przed organem rentowym. Sąd pierwszej instancji przedmiotowe uprawnienie mógłby wykorzystać przykładowo wówczas, gdy organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję w odniesieniu do podmiotu, który nie jest stroną w sprawie.

Fakultatywny charakter projektowanej regulacji ma za zadanie zapewnić sądom powszechnym większą elastyczność

⁵ Obowiązek uprzedniego przeprowadzenia takiego postępowania potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 9 września 2020 r., sygn. Akt III UZP 4/18: „w postępowaniach mających za przedmiot podleganie ustawodawstwu właściwemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, zarówno sąd ubezpieczeń społecznych, jak i Zakład Ubezpieczeń Społecznych pozbawione zostały kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim (...). W postępowaniach tych sąd skupia się wyłącznie na kontroli wykonania przez organ rentowy zasady lojalnej współpracy uszczegółowionej w rozporządzeniu wykonawczym. A zatem, ustalenie ustawodawstwa właściwego musi być poprzedzone obowiązującą procedurą dialogu i concyliacji między zainteresowanymi państwami członkowskimi. Wytycza to istotę sprawy w postępowaniu sądowym, która polega na kontroli wywiązania się organu rentowego z wymagań wynikających z rozporządzenia wykonawczego. (...) naprawienie wadliwości decyzji o ustaleniu ustawodawstwa właściwego – z uwagi na jej wydanie z pominięciem procedury dialogu i concyliacji – jest niemożliwe na etapie postępowania sądowego, co uzasadnia uchylenie (także) decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do rozpoznania po raz wtóry z uwzględnieniem wymagań unijnego prawa.”.

działania, natomiast od strony organu rentowego – będzie pełnić rolę środka mobilizującego do zwiększenia staranności w prowadzeniu postępowania administracyjnego, w tym w obszarze prawidłowości i wyczerpującego gromadzenia materiału dowodowego, stanowiącego podstawę wydania decyzji kończącej postępowanie. Tym sposobem wzmocniona zostanie ochrona praw procesowych jednostki przysługujących jej w toku postępowania przed organem rentowym.

Istotnym elementem projektowanej zmiany, wprowadzonym z myślą o efektywności i sprawności dalszego postępowania w sprawie, jest wprowadzenie zasady, zgodnie z którą – w przypadku skorzystania z możliwości wydania orzeczenia kasatoryjnego – sąd będzie zobligowany w orzeczeniu kończącym postępowanie zawrzeć nie tylko argumentację uzasadniającą przyczyny uchylecia decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, ale również wyznaczyć kierunek dalszego sposobu obsługi załatwienia sprawy formułując stosowne wytyczne i zalecenia. Kierunek ten będą determinowały wskazane przez sąd okoliczności (faktyczne lub prawne), które organ rentowy będzie zobowiązany wziąć pod uwagę w toku ponownego rozpoznania sprawy. Przyjęcie koncepcji formułowania wytycznych i zaleceń co do dalszego załatwienia sprawy ma na celu właściwe ukierunkowanie działań organu rentowego, co zagwarantuje sprawne, prawidłowe i adekwatne do potrzeb sądu dalsze postępowanie w sprawie, minimalizując tym samym ryzyko ponownego wydania wadliwej decyzji i dalszego nieuzasadnionego wydłużenia postępowania w sprawie.

Konsekwencją przyjętych założeń jest propozycja zastąpienia obowiązującego art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nową regulacją, która swoim zakresem obejmie obok nowych rodzajowo spraw również sprawy dotychczas regulowane przez ten przepis.

Ustawodawca projektowaną zmianą planuje objąć te sprawy, w których odwołanie wniesiono po dacie wejścia w życie znowelizowanych przepisów. Przyjęcie takiego rozwiązania w odniesieniu do odwołującego się umożliwi sformułowanie w odwołaniu ewentualnych zarzutów dotyczących nieprawidłowości popełnionych przez organ rentowy na etapie postępowania administracyjnego, a w odniesieniu do organu rentowego rozpatrzenie zasadności odwołania w tym zakresie w ramach samokontroli, które może skutkować uchYLENIEM zaskarżonej decyzji i nienadaniem odwołaniu dalszego biegu.

Rezultatem projektowanych zmian będzie zwiększenie poczucia bezpieczeństwa obywateli, budowanie zaufania do organów państwa, jak również zagwarantowanie w toku postępowania przedsądowego realnej realizacji ich fundamentalnych praw procesowych.

Zakładany fakultatywny charakter proponowanej regulacji z jednej strony stworzy na gruncie procedury cywilnej podstawę prawną do zwrócenia sprawy do ponownego rozpatrzenia przez organ rentowy o znacznie szerszym niż dotychczasowy zakresie przedmiotowym i podmiotowym, z drugiej zaś honoruje autonomię sędziego orzekającego w jego gestii pozostawiając w jego gestii ocenę zasadności skorzystania z tej instytucji w konkretnej sprawie. W oparciu o analizę całokształtu takiej sprawy sąd będzie mógł swobodnie zdecydować, która z dostępnych metod dalszego jej prowadzenia – przy uwzględnieniu interesu odwołującego się – będzie najbardziej optymalna, również ze względów ekonomiki postępowania. Przedmiotem tej analizy, tak jak dotychczas, będzie ustalenie niezbędnego do rozstrzygnięcia sprawy zakresu sprawy, który wymaga uzupełnienia postępowania dowodowego (czy jest konieczne przeprowadzenie postępowania dowodowego, w odniesieniu do jakich kwestii, jaki jest charakter tych dowodów, ile tych dowodów w ocenie sądu należałoby przeprowadzić). Nie może bowiem ulegać wątpliwości, że specyfika i rygory postępowania dowodowego realizowanego na gruncie procedury cywilnej niejednokrotnie zwiększają czasochłonność rozpoznania sprawy, zwłaszcza wówczas, gdy przedmiotem tego postępowania miałoby być przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków, w szczególności w dużej liczbie. Organ rentowy nie jest w tym obszarze ograniczony chociażby koniecznością przeprowadzenia rozprawy, wynikającymi z tego faktu sztywnymi ramami czasowymi czy koniecznością limitowania liczby słuchanych w toku rozprawy świadków. Przesłanka szybszego uzupełnienia postępowania dowodowego przed organem rentowym z jednej strony ma zatem sprzyjać interesom odwołującego się, który jest zainteresowany w jak najszybszym końcowym załatwieniu sprawy, z drugiej zaś przeciwdziałać nadmiernej arbitralności sędziego, który – korzystając z przedmiotowej możliwości – powinien przedstawić stosowną argumentację.

Nowelizacja umożliwi również sądom adekwatne do sytuacji reagowanie na poprawność formalnych rozstrzygnięć organu rentowego kończących postępowanie w sprawie, np. decyzji o umorzeniu postępowania czy odmowie jego wszczęcia. Dzięki projektowanej zmianie sąd pierwszej instancji zyska legalną podstawę do reagowania w toku postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych na wady decyzji spowodowane naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, a skutkujących np. wszczęciem postępowania, odmową wszczęcia postępowania, umorzeniem postępowania przed organem rentowym. Tym samym, w przypadku stwierdzenia w tego rodzaju sprawach obiektywnego istnienia podstaw do uwzględnienia odwołania bądź też do umorzenia postępowania przed organem rentowym, sąd będzie miał możliwość wydania rozstrzygnięcia, które będzie bardziej adekwatne do stanu sprawy. Przedmiotowe rozwiązanie stworzy płaszczyznę do ujednolicenia i uproszczenia redagowania treści orzeczeń w sprawach, w których istnieje podstawa do zakwestionowania prawidłowości rozstrzygnięć formalnych organu rentowego.

Projektowane rozwiązania w szerszej perspektywie umożliwią sądom w ramach prowadzonej przez nie kontroli rozstrzygnięć organów rentowych, adekwatnie do przyjętego w tych sprawach modelu reformatoryjnego, skupienie się

na ocenie przesłanek merytorycznych w danej sprawie pod kątem możliwości wydania orzeczenia co do istoty sprawy, bez konieczności „nadrabiania” uchybień z postępowania administracyjnego. Proponowana zmiana wyposaży sądy w narzędzia, które umożliwią naprawę uchybień proceduralnych bezpośrednio przez organ rentowy, przy założeniu, że ich usunięcie przez ten organ wpłynie na szybkość i efektywność rozpoznania danej sprawy. W ocenie ustawodawcy konstrukcja proponowanego rozwiązania, którego fundamentalnym elementem jest fakultatywność jego zastosowania oraz wydawanie zaleceń kierunkowych co dalszego załatwienia sprawy w toku jej ponownego rozpatrzenia, będzie stanowiła istotny wkład w proces diagnozy i ewaluacji tych obszarów działalności organów rentowych, które wymagają niezbędnych zmian i równocześnie są najistotniejsze z punktu widzenia interesów osób odwołujących się. W efekcie końcowym wpłynie to pozytywnie na dynamikę prowadzonych postępowań sądowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W efekcie końcowym proponowana zmiana wpłynie pozytywnie na dynamikę prowadzonych postępowań sądowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Efekt ten może zostać wzmocniony w sytuacji wykorzystania przez sąd możliwości orzekania w tego rodzaju sytuacjach na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 148¹k.p.c. W ocenie projektodawcy rozwiązania projektowane w art. 477¹⁴ § 2¹, § 2² i § 2³ k.p.c., przy uwzględnieniu specyfiki konkretnej sprawy, dają bowiem podstawę do stwierdzenia, że przeprowadzenie rozprawy nie będzie konieczne.

W ocenie projektodawcy – uwzględniając powyższe okoliczności – projektowane rozwiązania nie rodzą ryzyk w obszarze dotychczasowych uprawnień strony, w tym z zakresu prawa do sądu, pozycji procesowej strony w toku postępowania (sądowego, administracyjnego).

Brak jest możliwości osiągnięcia oczekiwanych efektów projektowanej nowelizacji przy zastosowaniu innych środków interwencji niż planowane uchwalenie ustawy.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Instytucja wydawania orzeczeń kasatoryjnych w odniesieniu do rozstrzygnięć wydawanych przez organ administracyjny występuje na gruncie sądownictwa socjalnego w Niemczech, które ma strukturę sądownictwa szczególnego, funkcjonującego obok sądów powszechnych. Unormowania zawarte w ustawie o sądach do spraw socjalnych⁶ uprawniają sąd socjalny do uchylenia aktu administracyjnego, bez rozstrzygania co do istoty sprawy, w przypadku gdy z ustaleń sądu wynika, że konieczne jest dalsze badanie faktów. Jednocześnie przedmiotowe uchylenie jest dopuszczalne, jeżeli charakter lub zakres nadal wymaganych ustaleń jest istotny, a uchylenie aktu jest celowe, biorąc również pod uwagę interesy stron (§ 131 ust. 5 ww. ustawy).

Przyjęte przez ustawodawcę niemieckiego rozwiązania koncentrują się w obszarze prawidłowości postępowania wyjaśniającego i gromadzenia dowodów, a ich zastosowanie ma charakter fakultatywny i jest uzależnione od spełnienia dodatkowych kryteriów (braki w materiale dowodowym, istotność niewyjaśnionych okoliczności sprawy, celowość przekazania sprawy na poziom organu administracyjnego, uwzględnienie interesu stron).

Z powyższego wynika, że ustawodawca niemiecki w sposób zbliżony normuje obszar, którego dotyczy inicjatywa legislacyjna.

Ograniczenie analizy w zakresie rozwiązań w innych państwach członkowskich UE tylko do przykładu niemieckiego, wynika z faktu, że relewantne dla procedowanych zmian mogą być wyłącznie porządki prawne, w których przewidziano kontrolę sądową decyzji organu rentowego w sądowym postępowaniu szczególnym, w którym zasadą jest orzekanie reformatoryjne. Przedmiotowy warunek został spełniony właśnie w Niemczech. Stosowane w innych krajach UE odmienne modele organizacji sądownictwa i orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie stanowią zatem miarodajnego punktu odniesienia dla projektowanej zmiany (m.in. z uwagi na objęcie przesłankami uchylenia również innych zakresowo spraw niż tylko sprawy ubezpieczeniowe).

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Płatnicy składek – jako potencjalni uczestnicy postępowań sądowych z zakresu ubezpieczeń społecznych (k.p.c.)	2,9 mln osób	ZUS – dane statystyczne	Podnoszenie w odwołaniu zarzutów o charakterze proceduralnym, zakończenie postępowania odwoławczego wydaniem wyroku uchylającego i przekazanie sprawy do organu rentowego

⁶ Sozialgerichtsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 23. September 1975 (BGBl. I S. 2535) zuletzt geändert durch Art. 10 des Gesetzes vom 20.12.2022 (BGBl. I S. 2759), <https://www.gesetze-im-internet.de/sgg/BJNR012390953.html#BJNR012390953BJNG000100314> (dostęp: 25.08.2021).

			do ponownego rozpatrzenia w szerszej kategorii spraw.
Ubezpieczeni – jako potencjalni uczestnicy postępowań sądowych z zakresu ubezpieczeń społecznych (k.p.c.)	16,2 mln osób	ZUS – dane statystyczne	Podnoszenie w odwołaniu zarzutów o charakterze proceduralnym, zakończenie postępowania odwoławczego wydaniem wyroku uchylającego i przekazanie sprawy do organu rentowego do ponownego rozpatrzenia w szerszej kategorii spraw.
ZUS	1	Dane własne	Uchylenie decyzji w ramach samokontroli z powodu uchybień proceduralnych; wyroki uchylające zaskarżone decyzje w odniesieniu do szerszego katalogu rodzajowego spraw oraz realizacja wytycznych i zaleceń sądu co do sposobu rozpatrzenia sprawy.
KRUS	1	Dane własne	Uchylenie decyzji w ramach samokontroli z powodu uchybień proceduralnych, wyroki uchylające zaskarżone decyzje w odniesieniu do szerszego katalogu rodzajowego spraw oraz realizacja wytycznych i zaleceń sądu co do sposobu rozpatrzenia sprawy.
Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA	1	Dane własne	Uchylenie decyzji w ramach samokontroli z powodu uchybień proceduralnych, wyroki uchylające zaskarżone decyzje w odniesieniu do szerszego katalogu rodzajowego spraw oraz realizacja wytycznych i zaleceń sądu co do sposobu rozpatrzenia sprawy.
Wojskowe Biura Emerytalne	15	Dane własne	Uchylenie decyzji w ramach samokontroli z powodu uchybień proceduralnych, wyroki uchylające zaskarżone decyzje w odniesieniu do szerszego katalogu rodzajowego spraw oraz realizacja wytycznych i zaleceń sądu co do sposobu rozpatrzenia sprawy.
Biuro Emerytalne Służby Więziennej	1	Dane własne	Uchylenie decyzji w ramach samokontroli z powodu uchybień proceduralnych, wyroki uchylające zaskarżone decyzje w odniesieniu do szerszego katalogu rodzajowego spraw oraz realizacja wytycznych i zaleceń sądu co do sposobu rozpatrzenia sprawy.

Sądy	377, w tym: 319 – sądy rejonowe 47 – sądy okręgowe 11 – sądy apelacyjne	Informacje ogólnodostępne	Zwiększenie sprawności postępowań sądowych; skrócenie średniego czasu rozpoznania sprawy odwoławczej przy jednoczesnym zwiększeniu rzetelności postępowania administracyjnego.
------	--	---------------------------	---

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt zostanie przedstawiony do zaopiniowania:

- w trybie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 440, z późn. zm.): Forum Związków Zawodowych, NSZZ „Solidarność”, Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych;
- w trybie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2025 r. poz. 423): Konfederacji Lewiatan, Pracodawcom RP, Związkowi Pracodawców Business Centre Club, Związkowi Rzemiosła Polskiego, Związkowi Przedsiębiorców i Pracodawców, Federacji Przedsiębiorców Polskich oraz Polskiemu Towarzystwu Gospodarcemu.

Zostanie on również przedstawiony Radzie Dialogu Społecznego na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232, z późn. zm.).

Projekt zostanie przekazany do zaopiniowania oraz konsultacji publicznych również przez:

- Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- Przewodniczącego Rady Nadzorczej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- Przewodniczącego Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników,
- Prokuratorię Generalną RP,
- Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- Sąd Najwyższy,
- Naczelnego Sąd Administracyjny,
- Krajową Izbę Radców Prawnych,
- Naczelna Radę Adwokacką.

Projekt ustawy, stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677, z późn. zm.) oraz zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia

29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.), zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt ustawy zostanie skierowany do 21. dniowych uzgodnień międzyresortowych i 30. dniowych konsultacji z partnerami społecznymi.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

[illegible]

[illegible]

Źródła finansowania	
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Z uwagi na charakter zmian brak jest bezpośrednich skutków dla budżetu. Jednakże proponowane zmiany polegające na zwiększeniu elastyczności sądów w zakresie wydawania orzeczeń kasatoryjnych umożliwią bardziej dynamiczne i adekwatne do potrzeb prowadzenie i zakończenie postępowania odwoławczego przez sądy, a tym samym racjonalizację wydatków z tym związanych. Dzięki narzędziom wprowadzonym projektowaną nowelizacją sąd będzie mógł prowadzić postępowanie dowodowe jedynie w takim zakresie, w jakim uzna za niezbędne, tj. zniwelowana zostanie konieczność każdorazowego prowadzenia postępowania dowodowego „w zastępstwie” za organ rentowy bądź w sprawach, które z racji stwierdzonych w odniesieniu do zaskarżonych decyzji uchybień natury formalno-prawnej nie dojrzały jeszcze do ich rozpoznania (wyeliminowanie takiej decyzji z obrotu prawnego – w szerszym zakresie niż dotychczas – będzie możliwe już na etapie sądu I instancji). Sądy zyskają również kompetencje do stwierdzenia braku zasadności prowadzenia postępowania w sprawie, i w jego następstwie uchylenia decyzji i umorzenia postępowania przed organem rentowym. Projektodawca przyjął również założenie, że związany z wydaniem wyroku kasatoryjnego obowiązek sądu sformułowania pod adresem organu rentowego wytycznych i zaleceń co do dalszego sposobu prowadzenia sprawy nie będzie generował po stronie sądów dodatkowych kosztów, gdyż ww. wytyczne i zalecenia będą w praktyce stanowić immanentny element uzasadnienia orzeczenia. Jednocześnie fakultatywny charakter projektowanych zmian umożliwi wybór najbardziej optymalnego sposobu prowadzenia konkretnej sprawy (podejmując decyzję sąd będzie mógł równoważyć ewentualne obciążenia wynikające z faktu reagowania na uchybienia proceduralne organu rentowego polegające na wydawaniu kierunkowych wytycznych i zaleceń, efektem w postaci braku konieczności prowadzenia rozbudowanego postępowania dowodowego). Za neutralne w odniesieniu do sektora finansów publicznych należy uznać również oddziaływanie proponowanej zmiany na organy rentowe – wynikające z projektu zadania będą bowiem przez nie realizowane w ramach ich działalności i zadań bieżących.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny bieżące)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Projektowana zmiana nie zawiera przepisów dotyczących zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, regulacji dotyczących majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.						

		mimo to – z racji jej charakteru – może ona w sposób pośredni wpływać na sytuację prawną różnych podmiotów (adresatów decyzji organu rentowego), a tym samym również na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość. Wpływ projektowanej regulacji może się bowiem wyrażać w szybszym uzyskaniu prawomocnego orzeczenia w sprawie, a tym samym w szybszym ustabilizowaniu się sytuacji prawnej danego podmiotu. Jednoznaczne ustalenie praw lub obowiązków danego podmiotu, których może dotyczyć zaskarżona decyzja, co do której modyfikowane są uprawnienia orzecznicze sądów powszechnych, niewątpliwie będzie oddziaływało na sposób ich dalszego funkcjonowania w obrocie gospodarczym. Skrócenie czasookresu rozpoznania sprawy będzie również oznaczało oszczędność czasu i kosztów po ich stronie związanych z prowadzonym sporem sądowym.
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	j.w.
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	j.w. (z uwzględnieniem specyfiki tej kategorii osób).
Niemierzalne	(dodaj/usuń)	

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz: Projektowana regulacja zmierza do szybszego uzyskania przez stronę postępowania odwoławczego prawomocnego orzeczenia, a tym samym szybszego ustabilizowaniu się sytuacji prawnej danego podmiotu. Skrócenie czasookresu rozpoznania sprawy wpłynie na oszczędność czasu i kosztów zaangażowanych w prowadzenie sporu sądowego. Powołane korzyści będą dotyczyły również organów rentowych, w odniesieniu do których skróceniu ulegnie czasookres zaangażowania w prowadzenie sporu sądowego, wyrażający się m. in. w konieczności zapewnienia reprezentacji organu rentowego w toku postępowania odwoławczego, tym bardziej, że ewentualna konieczność ponownego rozpatrzenia sprawy będzie równoważona skonkretyzowanymi zaleceniami co do kierunku dalszego postępowania organu rentowego.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowane regulacje nie mają wpływu na sytuację na rynku pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
---	--	---

Omówienie wpływu	Proponowana zmiana zwiększy elastyczność działania sądów orzekających w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych w obszarze sposobu zakończenia postępowania odwoławczego, w tym stworzy podstawy do skrócenia czasookresu rozpoznania sprawy. Sądy zyskają możliwość adekwatnego do potrzeb reagowania na wybrane kategorie uchybień natury procesowej dotyczące postępowania przed organem rentowym. Wydanie orzeczenia uchylającego zaskarżoną decyzję będzie wymagało od sądu ukierunkowania dalszych działań organu rentowego. Wpływ regulacji w odniesieniu do skutków finansowych opisano w pkt. 6.
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego	
Proponuje się wejście w życie projektowanej regulacji z dniem 1 lipca 2026 r.	
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?	
Ewaluacja efektów projektu będzie realizowana w formie bieżącej analizy orzecznictwa sądów powszechnych z zakresu ubezpieczeń społecznych.	
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)	
Brak.	